

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۴، شماره ۱۳، تابستان ۱۳۹۵

ص ص: ۴۹-۵۹

شناسایی مشکلات و مزایای اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای: مطالعه موردی: استان مازندران

سونیا حبیب نیارمی^۱ - مرتضی دوستی^{۲*} - ابوالفضل درویشی^۳

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. ۲. استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران،

بابلسر، ایران. ۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۰/۰۶، تاریخ تصویب: ۱۳۹۵/۰۳/۱۷)

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، شناسایی مشکلات و مزایای اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای در استان مازندران بود. تحقیق از نوع کاربردی و روش اجرای آن آمیخته بود. برای شناسایی مشکلات و مزایا، از پرسشنامه نظرسنجی با استفاده از روش دلفی و برگزاری جلسات با ۱۰ نفر از کارشناسان تربیت بدنی شهرستان‌های استان مازندران استفاده شد. در بخش کمی، جامعه آماری تحقیق، ۱۵۱۷ نفر از معلمان تربیت بدنی شاغل در آموزش و پرورش استان مازندران بودند که نمونه آماری با توجه به جدول مورگان ۳۱۲ نفر انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری داده برای رتبه‌بندی، پرسشنامه محقق ساخته با مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت بود ($\alpha=0/87$). برای رتبه‌بندی عوامل مورد بررسی از آزمون فریدمن و نرم‌افزار آماری SPSS22 استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سه مورد از مشکلات در برگزاری این المپیاد به ترتیب عدم اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات، رعایت نشدن نکات ایمنی و فضای مناسب برای برگزاری المپیاد، و ناآگاهی از اهداف و همکاری نکردن عوامل برگزارکننده بود و مزایایی که رتبه‌های اول تا سوم را به دست آوردند، هویت‌بخشی معلمان و درس تربیت بدنی، رفتارهای مثبت اجتماعی، و مساعدت و مشارکت همکاران و والدین برای برگزاری المپیاد، بود.

واژه‌های کلیدی

استان مازندران، المپیاد درون مدرسه‌ای، مزایا، مشکلات، معلمان تربیت بدنی.

مقدمه

توسعه و پیشرفت واقعی کشورها، شاخص‌های مختلفی دارد که یکی از مهم‌ترین آنها ورزش است (۲۳). ارتباط ورزش با پدیده‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، حاکی از اهمیت این پدیده و تأثیر آن در برنامه‌های توسعه ملی کشورهاست (۱۵). چندین دهه است که تأثیر ورزش در جامعه مورد توجه پژوهشگران و محققان قرار گرفته است؛ زیرا ورزش، هم به‌عنوان جزئی ثابت از تعلیم و تربیت و هم به‌عنوان تفریح و سرگرمی، جامعه را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد (۲۲). آموزش و پرورش نیز در کنار دیگر نهادهای مرتبط با ورزش، جایگاه ویژه و سهم مهمی در مسیر تعالی و پیشرفت ورزش کشور بر عهده دارد. سروکار داشتن با دانش‌آموزان جوان، فعال و پرنرژی که تشنه فعالیت و حرکت‌اند، از ویژگی‌های مهم این سیستم آموزشی است. وجود سرمایه‌ها و منابع انسانی جوان و پرنرژی، اماکن و تجهیزات ورزشی مناسب و صرف هزینه‌های فراوان در اداره آموزش و پرورش، ارزیابی عملکرد معلمان تربیت بدنی را اجتناب‌ناپذیر می‌کند (۱۳). تربیت بدنی، فرایندی آموزشی است که در آن از فعالیت‌های جسمانی به‌عنوان راهی برای کمک به دانش‌آموزان به‌منظور کسب مهارت، دانش و نگرش مثبت در راستای رشد مطلوب، کسب سلامت عمومی و به حداکثر رساندن فرصت‌ها برای اجرای فعالیت‌های بدنی استفاده می‌شود (۱۸). بخش اعظم اهداف تعلیم و تربیت از طریق شرکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی و حرکتی تحقق می‌یابد. تربیت بدنی به‌عنوان یکی از شاخه‌های تعلیم و تربیت تأثیر مهمی در فرایند رشد جسمانی و روانی فراگیران دارد؛ از آنجا که تربیت بدنی و ورزش، از قوی‌ترین نهادهای تأثیرگذار در فرهنگ ملت‌ها محسوب می‌شود، می‌توان با گسترش فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزش در مدارس، توانایی‌های جسمی، روحی و

قوای عقلانی دانش‌آموزان را افزایش، و تنش‌های روانی و ناراحتی‌های جسمانی را کاهش داد (۷). درس تربیت بدنی و ورزش از شرایط خاصی در بین برنامه‌های آموزشی مدارس برخوردار است؛ از یک طرف ارتقای کیفی این درس و دستیابی به اهداف عالی آن به امکانات و تسهیلات ورزشی بستگی دارد و از طرف دیگر، این درس برای پاسخگویی به نیازهای متنوع و متغیر دانش‌آموزان براساس حیطه‌های تربیتی مانند اهداف شناختی، روانی-حرکتی و عاطفی در برنامه درسی قرار گرفته است (۹). تأثیر تربیت بدنی در برنامه درسی مدارس، کمک به دانش‌آموزان برای کسب صلاحیت‌های لازم است تا بتوانند فعالیت بدنی منظم را در زندگی خود بگنجانند. بخش مهمی از یک برنامه جامع تربیت بدنی، آموزش مهارت‌های حرکتی پایه است. امروزه ثابت شده است که شایستگی در مهارت‌های حرکتی پایه، بر قابلیت‌های دانش‌آموزان در بسیاری از زمینه‌ها تأثیر می‌گذارد. صنعتی شدن کشورها و زندگی در آپارتمان، موجب افزایش بی‌تحریکی در کودکان شده است (۱۸). توجه افراد و سازمان‌ها به درس تربیت بدنی و ورزش در مدارس تا آنجا افزایش یافته که در ماده اول منشور یونسکو از تربیت بدنی و ورزش به‌عنوان حق بنیادی تمام کودکان و نوجوانان نام برده شده است که باید از طریق فراهم کردن فرصت‌های تمرین در نظام آموزش حمایت شود؛ ماده دوم این منشور تأکید دارد که مؤسسات مالی هر کشور برای بهبود و توسعه تربیت بدنی به‌منظور ایجاد تعادل و تقویت رابطه بین فعالیت جسمانی و دیگر اجزای آموزش و پرورش تلاش کنند. همچنین ارتقای فرهنگی، سیاسی و اجتماعی جوامع، به توجه مسئولان و برنامه‌ریزان به توسعه کمی و کیفی آموزش و پرورش در هر کشور بستگی دارد (۸). دستیابی به اهداف ارزشمند آموزش تربیت بدنی در مدارس فقط از راه تدوین برنامه‌های نظام‌دار و هدفمند

پژوهش‌ها نشان داده است که با مشارکت در فعالیت‌های فوق برنامه مانند ورزش و ...، فواید بسیاری حاصل می‌شود؛ مطالعه‌ای به این نتیجه رسیده است که ورزش و تربیت بدنی سبب کاهش جرم در جوانان می‌شود (۲۱). آردوی و همکاران^۱ (۲۰۱۴) نیز در تحقیق خود نتیجه گرفتند که فعالیت‌های تربیت بدنی در مدرسه اثر مثبتی بر موفقیت تحصیلی دارد و سبب افزایش انگیزه دانش‌آموزان می‌شود (۱۹). بخش بزرگی از فعالیت‌های فراغتی و فوق برنامه دانش‌آموزی را مسابقات ورزشی درون و برون مدرسه‌ای تشکیل می‌دهند که از سال‌های دور اجرا می‌شده‌اند. امروزه نیز، مسابقات درون مدرسه‌ای، بین کلاسی و مسابقات ورزشی بین مدرسه‌ای به دو صورت چندرشته‌ای (المپیادهای ورزشی درون و برون مدرسه‌ای) و تک‌رشته‌ای (قهرمانی دانش‌آموزان کشور)، به ترتیب توسط معلمان تربیت بدنی مدارس و اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش اجرا می‌شوند (۲۲).

با توجه به هزینه‌های جاری طرح ملی در مدارس استان و اینکه برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس سهم عظیمی در سلامتی و تندرستی نسل جوان دارد، دانستن مشکلات و معضلات طرح ملی ورزش در مدارس استان می‌تواند به استفاده هرچه بیشتر و ارتقای کیفیت این طرح کمک کند. مسابقات ورزشی متمرکز چندرشته‌ای تحت عنوان المپیاد ورزشی دانش‌آموزی درون مدرسه‌ای از سال ۱۳۹۳ بین دانش‌آموزان هر مدرسه برگزار شد. از آنجا که در آغاز اجرای هر طرح مسائل و مشکلات زیادی به چشم می‌خورد که در بعضی از موارد اهداف تعیین شده در طرح را در پی ندارد، گاهی حتی تعارضات و تناقضاتی هم در آن به چشم می‌خورد که موجب استحاله طرح می‌شود؛ به همین دلیل محقق با طرح این موضوع در پی کشف مشکلات و مزایای توسعه المپیاد درون مدرسه‌ای در استان

امکان پذیر است؛ زیرا در فرایند اجرای چنین برنامه‌ای هیچ‌گاه پرورش کلی یادگیرنده فراموش نمی‌شود (۶). تربیت بدنی و ورزش مدارس، بخشی از تجربه آموزشی و حتی تجربه زندگی است و کیفیت چنین برنامه‌ای نیز با برنامه‌ریزی درسی مناسب حفظ می‌شود (۸). یکی از فعالیت‌هایی که موجب رشد مهارت‌های پایه و ورزشی دانش‌آموزان می‌شود، فعالیت‌های فوق برنامه در قالب المپیاد درون مدرسه‌ای است. فعالیت‌های فوق برنامه زمینه‌هایی برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند که به علایق خود توجه کنند و در جهت شکوفایی استعدادهاشان گام بردارند (۳). المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای، برنامه‌ای برای سازماندهی مسابقات ورزشی بین کلاسی در رشته‌های ورزشی آموزشگاهی و بومی - محلی است که در طول سال تحصیلی با همکاری معلمان، اولیا و دانش‌آموزان، با توجه به امکانات مدرسه، ویژگی‌ها و شرایط اقلیمی منطقه برگزار می‌شود. مسابقات درون مدرسه‌ای که در سال‌های گذشته در مدارس به صورت غیررسمی اجرا می‌شد، اکنون با وجود دستورالعمل برنامه، براساس چارچوب و قاعده مشخصی برگزار می‌شود. افتتاحیه المپیاد به صورت نمادین در سراسر کشور و با حضور مسئولان کشوری در یک مدرسه منتخب، برگزار شده و ادامه برنامه، توسط کمیته‌های فنی، فرهنگی، بهداشتی و نظارت و ارزیابی در مدرسه پیگیری می‌شود. در پایان مسابقات، مراسم اختتامیه با تجلیل از نفرات برتر برگزار می‌شود. این مسابقات دارای اهدافی شامل توسعه و ارتقای آمادگی جسمانی و روحی دانش‌آموزان، ارتقای سلامت جسمی و روحی دانش‌آموزان، کمک به انس بیشتر دانش‌آموزان با فعالیت‌های ورزش همگانی و قهرمانی، کمک به شناسایی و پرورش استعدادها و ورزشی دانش‌آموزان و افزایش گرایش دانش‌آموزان به مدرسه و ... است (۴).

1. Ardoy, Fernández-Rodríguez, Jiménez-Pavón, Castillo, Ruiz & Ortega

تصادفی خوشه‌ای از میان سه منطقه این استان پاسخگوی پرسشنامه بودند. با توجه به جامعه آماری ۴۵۰ پرسشنامه توزیع شد که پس از کامل شدن، ۳۶۴ پرسشنامه جمع‌آوری و از میان آنها ۳۱۲ پرسشنامه بررسی و ارزشیابی شدند.

روایی پرسشنامه را استادان مدیریت ورزشی تأیید کردند و پایایی آن براساس آلفای کرونباخ ($\alpha=0/87$) بررسی شد. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون فریدمن رتبه‌بندی شد. محاسبات با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS22 در سطح $P \leq 0/05$ انجام گرفت.

نتایج و یافته‌های تحقیق

در این بخش یافته‌های توصیفی (ویژگی‌های جمعیت‌شناختی) و استنباطی ارائه شده است. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان نشان داد که ۶۰/۲۶ درصد آزمودنی‌ها مرد، و ۳۶/۸۶ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بودند. آزمودنی‌ها میانگین سنی $36/42 \pm 7/38$ سال و سابقه خدمت $13/21 \pm 7/97$ را داشتند. در جدول‌های ۱ و ۲، نتایج آزمون فریدمن در مورد رتبه‌بندی مشکلات اجرای طرح المپیاد درون‌مدرسه‌ای، گزارش شده است.

مازندران است. در نهایت محقق در پی این است که دریابد آیا مشکلات و مزایایی در توسعه المپیاد درون‌مدرسه‌ای در استان مازندران وجود دارد یا خیر.

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی است و به روش آمیخته (کیفی و کمی)، انجام گرفته است. در بخش کیفی از روش دلفی استفاده شد و جلسات با حضور ۱۰ نفر از کارشناس مسئولان تربیت بدنی شهرستان‌های استان مازندران که مسئول برگزاری مسابقات بودند، انجام گرفت و پس از اجماع نظر درباره مشکلات و مزایای اشاره‌شده، موارد ثبت شد. در بخش کمی، پرسشنامه محقق‌ساخته از مشکلات و مزایایی که در جلسات دلفی مورد تأیید نهایی نمونه آماری قرار گرفته بود، تدوین شد. پرسشنامه در سه بخش: سؤالات جمعیت‌شناختی (۷ سؤال)، مزایا (۳۲ سؤال مربوط به ۶ مؤلفه) و مشکلات (۲۷ سؤال مربوط به ۷ مؤلفه) و در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت تهیه شد. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۵۱۷ نفر از معلمان تربیت بدنی بود که به صورت رسمی، پیمانی یا قراردادی در ادارات آموزش و پرورش استان مازندران در ۵۲ شهر مشغول انجام وظیفه‌اند. با توجه به جدول مورگان، ۳۱۲ معلم به صورت

جدول ۱. رتبه‌بندی مشکلات اجرای طرح المپیاد درون‌مدرسه‌ای (آزمون فریدمن)

رتبه	میانگین رتبه	انحراف استاندارد	میانگین	عامل
اول	۶/۹۹	۵/۶۴	۲۵/۷۱	عدم اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات
دوم	۵/۹۵	۳/۰۴	۱۸/۰۲	رعایت نکردن نکات ایمنی و فضای مناسب برای برگزاری المپیاد
سوم	۴/۶۳	۲/۷۱	۱۲/۸۴	ناآگاهی از اهداف و عدم همکاری عوامل برگزارکننده
چهارم	۳/۵۵	۲/۲۶	۱۰/۴۰	بی‌توجهی، حمایت و بازخورد از سوی مسئولان به برگزارکنندگان
پنجم	۳/۰۱	۲/۴۸	۹/۵۳	بی‌توجهی به تعداد و نظرهای دانش‌آموزان در برگزاری المپیاد
ششم	۲/۴۹	۲/۹۱	۸/۸۴	تأثیر منفی بر اهداف و ساعات رسمی آموزش
هفتم	۱/۳۹	۴/۹۰	۶/۹۸	تأثیر منفی حمایت از مدارس خاص

جدول ۲. آزمون فریدمن برای تأیید مشکلات اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای

عامل	تعداد	مجدور کای	درجه آزادی	سطح معناداری
مشکلات اجرای المپیاد	۳۱۲	۹۵۴/۳۲	۶	۰/۰۰۱

این قسمت عامل تأثیر منفی حمایت از مدارس خاص به جای حمایت همه‌جانبه از تمامی مدارس به صورت هماهنگ کمترین مشکل را از دیدگاه آزمودنی‌ها به خود اختصاص داده است.

در جدول‌های ۳ و ۴، نتایج آزمون فریدمن در مورد رتبه‌بندی مزایای اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای گزارش شده است.

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول‌های ۱ و ۲ می‌توان گفت در بین مشکلات برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای در استان مازندران، گویۀ عدم اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات به جای برنامه‌ریزی دقیق و اطلاع‌رسانی به موقع برای هماهنگی در برگزاری مسابقات مشکل اساسی برگزاری مسابقات را تبیین کرد. همچنین در بین تمامی عوامل مطرح شده در

جدول ۳. رتبه‌بندی مزایای اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای (آزمون فریدمن)

رتبه	میانگین رتبه	انحراف استاندارد	میانگین	عامل
اول	۵/۵۴	۵/۵۹	۲۵/۳۳	هویت بخشی معلمان و درس تربیت بدنی
دوم	۴/۶۰	۵/۴۷	۲۳/۱۸	رفتارهای مثبت اجتماعی
سوم	۴/۵۹	۶/۴۳	۲۲/۹۵	مساعدت و مشارکت همکاران و والدین برای برگزاری المپیاد
چهارم	۳/۲۵	۳/۸۲	۱۹/۱۴	ایجاد انگیزه برای فعالیت‌های ورزشی
پنجم	۲/۰۱	۲/۵۶	۱۱/۰۸	استعدادیابی ورزشی
ششم	۱/۰۱	۱/۹۱	۷/۰۴	تقویت و توسعه ورزش دانش‌آموزی

جدول ۴. آزمون فریدمن برای تأیید مزایای اجرای طرح المپیاد درون مدرسه‌ای

عامل	تعداد	مجدور کای	درجه آزادی	سطح معناداری
مزایای اجرای المپیاد	۳۱۲	۸۳۹/۴۷	۵	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه‌گیری

هدف مطالعه حاضر شناسایی مشکلات و مزایای اجرای طرح المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای استان مازندران بود. همان‌گونه که از نتایج استنباطی تحقیق ملاحظه می‌شود، برگزاری المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای که براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش بنا نهاده شده است، دارای مشکلات و مزایایی در استان مازندران

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول‌های ۳ و ۴ می‌توان گفت در بین مزایای برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای در استان مازندران، گویۀ هویت‌بخشی معلمان و درس تربیت بدنی بیشترین اهمیت، و تقویت و توسعه ورزش دانش‌آموزی کمترین اهمیت را از دیدگاه آزمودنی‌ها دارد.

المپیاد، نادیده گرفته شد؛ این عامل سبب شد افتتاحیه المپیاد یک ماه پس از آغاز سال تحصیلی در اول آبان و بدون جلسه یا کارگاه توجیهی برگزار شده و تنها با ارسال یک بخشنامه از ادارات به مدارس آغاز شود و کاستی‌های مراسم افتتاحیه از قبیل نبود پرچم مسابقات، عدم تدوین برنامه مسابقات و کمیته‌های اجرایی و ... کاملاً مشهود بود. نتایج تحقیق با یافته‌های گودرزی (۱۳۹۲) (۱۷) مبنی بر نبود سیستم نظام‌مند اطلاع‌رسانی در مسابقات ورزشی، گودرزی و هنری (۱۳۸۶) (۱۶)، حسینی و همکاران (۱۳۹۲) (۵) و طلایی (۱۳۹۳) (۱۳) مبنی بر نداشتن برنامه مدون برای سال‌های بعد از اجرا و در حین اجرای طرح جامع همخوانی دارد. کوسل و همکاران^۱ (۲۰۱۵) (۲۰) بر برنامه‌ریزی مدون قبل از اجرای برنامه‌های اجرایی تأکید کرده‌اند.

از دیگر عواملی که نمره میانگین زیادی در بین مشکلات موجود در برگزاری المپیاد درون‌مدرسه‌ای داشت رعایت نکردن نکات ایمنی و نبود فضای مناسب برای برگزاری المپیاد است. با توجه به اینکه بسیاری از مدارس در استان مازندران از فضای کافی برای برگزاری فعالیت‌های تربیت بدنی به تناسب تعداد دانش‌آموزان برخوردار نیستند و نیز بیشتر مدارس غیردولتی استان به‌خصوص فضاهای ورزشی آنها استیجاری است و از طرفی در این مدارس برخی از نکات ایمنی در نگهداری و تعمیرات تجهیزات رعایت نمی‌شود، لزوم رسیدگی به امکانات و پیش‌بینی فضای لازم و سرپوشیده متناسب با اقلیم مازندران (بارندگی در حدود نیمی از سال تحصیلی) و توجه به زیرساخت‌های برگزاری مسابقات هر چند در سطح مدارس، کاملاً مشهود است. نتایج تحقیق با یافته‌های طلایی (۱۳۹۳) (۱۳)، گودرزی (۱۳۹۲) (۱۷)، رضوی و همکاران (۱۳۹۰) (۸)، افضل‌پور و همکاران

است. مشکلات برگزاری این المپیاد به‌ترتیب نبود اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات، رعایت نکردن نکات ایمنی و فضای مناسب برای برگزاری المپیاد، ناآگاهی از اهداف و همکاری نکردن عوامل برگزارکننده، بی‌توجهی و نبود حمایت و بازخورد از سوی مسئولان به برگزارکنندگان، بی‌توجهی به تعداد و نظر دانش‌آموزان در برگزاری المپیاد، تأثیر منفی بر اهداف و ساعات رسمی آموزش و تأثیر منفی حمایت از مدارس خاص است. مزایای برگزاری المپیاد ورزشی درون‌مدرسه‌ای شناسایی شده در این تحقیق به‌ترتیب هویت‌بخشی معلمان و درس تربیت بدنی، رفتارهای مثبت اجتماعی، مساعدت و مشارکت همکاران و والدین برای برگزاری المپیاد، ایجاد انگیزه برای فعالیت‌های ورزشی، استعدادیابی ورزشی و تقویت و توسعه ورزش دانش‌آموزی است.

بی‌گمان با وجود برنامه‌ریزی و هماهنگی‌های لازم برای اجرای هر طرحی با گستردگی و وسعت در سطح ملی، نقاط ضعف و مشکلاتی در اجرای آن پدیدار می‌شود. با توجه به اینکه المپیاد ورزشی درون‌مدرسه‌ای، اولین بار در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ در کشور انجام گرفت و همچنین به‌علت صورت نگرفتن پیش‌بینی‌های لازم از لحاظ اطلاع‌رسانی به‌موقع در کشور، منابع لازم برای تأمین بودجه اجرای طرح، پیش‌بینی زمان افتتاحیه و شروع مسابقات و ... با مشکلات زیادی مواجه شد که پس از شروع نمایان شد. نتایج نشان داد که عامل نبود اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات، بیشترین امتیاز را در بین مشکلات برگزاری المپیاد درون‌مدرسه‌ای به خود اختصاص داد. در اولین مشکل، پیش‌بینی اینکه معلمان برگزارکننده المپیاد باید در یک جلسه توجیهی به‌منظور اجرای المپیاد شرکت کنند از سوی وزارتخانه تا ادارات شهرستان‌های مجری

1. Caswell, Cortes, Chabolla, Ambegaonkar & Caswell

زمان برگزاری المپیاد تداخل نداشته باشد. همچنین افراد شرکت‌کننده در رشته‌های تیمی از یک کلاس انتخاب شوند تا با هماهنگی قبلی و به صورت یکپارچه در ساعات تفریح و فوق برنامه پس از ساعات آموزشی به شرکت در مسابقات مبادرت ورزند. آخرین مؤلفه رتبه‌بندی شده در مشکلات مورد بررسی، تأثیر منفی حمایت از مدارس خاص بود که این مقوله با توزیع متوازن امکانات بین همه مدارس و توجه به مدارس کم‌برخوردار می‌تواند مرتفع شود. با توجه به اینکه در سال اول، مدارس خاصی اقدام به برگزاری این المپیاد کردند، به تبع آن توجه مسئولان اجرایی ادارات و رسانه‌ها به آنها سوق داده شد و نیز از سوی معاونت تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش فقط مدارس که گزارش اجرایی مصور این المپیاد را ارائه کردند مورد تشویق قرار گرفتند که موجب دلسردی برخی از معلمان و مدیران مجری طرح شد که این عامل به دلیل نبود سیستم اطلاع‌رسانی مدون و به موقع به کلیه مدارس و معلمان مجری طرح است.

در بخش مزایا، مهم‌ترین مؤلفه شناسایی شده هویت بخشی معلمان و درس تربیت بدنی است. یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج مطالعه رضوی و همکاران (۱۳۹۰) (۸)، شعبانی بهار و همکاران (۱۳۸۷) (۱۱) و نیکخو و همکاران^۱ (۲۰۱۵) (۲۲) همخوانی دارد؛ بنابراین با توجه به این نتیجه، از این مزیت باید به منظور ایجاد جایگاه درس و معلمان تربیت بدنی در نزد دانش‌آموزان و خانواده آنها بهره‌برداری کرد. در تمامی ابعاد، تأثیر معلم، تأثیر برجسته و فاخری است؛ از طریق هویت بخشی به جایگاه معلمان می‌توان دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داد، زیرا معلمان ارتباط مستقیم با دانش‌آموزان خود و تأثیر بسزایی در رفتار آنها دارند و همان‌طور که در نتایج تحقیق مشاهده شد یکی از مزایای برگزاری المپیاد

(۱۳۸۶) (۲)، شعبانی بهار و همکاران (۱۳۸۷) (۱۱)، فارسی و همکاران (۱۳۸۶) (۱۴) مبنی بر کمبود تجهیزات و فضای موجود برای اجرای ساعات و مسابقات تربیت بدنی، و با یافته‌های خاوری و یوسفیان (۱۳۸۷) (۶) که در برگزاری ساعات تربیت بدنی، بر توجه به اقلیم و آب‌وهوا تأکید کردند، همخوانی دارد.

از دیگر مشکلات موجود در برگزاری المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای ناآگاهی از اهداف و عدم همکاری عوامل برگزارکننده است که بسیار از همکاران از جمله معلمان تربیت بدنی با آن آشنایی ندارند. نتایج تحقیق با یافته‌های طلایی (۱۳۹۳) (۱۳)، رضوی و همکاران (۱۳۹۰) (۸)، افضل‌پور و همکاران (۱۳۸۶) (۲) و شعبانی بهار و همکاران (۱۳۸۷) (۱۱) همخوانی دارد.

بی‌توجهی مسئولان و نبود حمایت و بازخورد از سوی آنان به برگزارکنندگان، یکی دیگر از مشکلات این طرح است که با یافته‌های طلایی (۱۳۹۳) (۱۳) و افضل‌پور و همکاران (۱۳۸۶) (۲) همخوانی دارد. افضل‌پور و همکاران (۱۳۸۶) بیان داشتند که نبود پیگیری و نظارت قوی مسئولان تربیت بدنی و انجمن اولیا و مربیان در پیشبرد اهداف درس از عوامل شکست طرح و مسابقات ورزشی است (۲).

تأثیر منفی بر اهداف و ساعات رسمی آموزش که تداخل با برگزاری مسابقات دارد نیز باید مدنظر قرار گیرد؛ زیرا دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقات از خانواده‌های مختلف و با برنامه‌ریزی‌های پاره‌وقت متفاوت از قبیل شرکت در کلاس‌های فوق برنامه درسی، هنری، ورزشی، کانون‌های زبان و ... هستند و باید برنامه‌ریزی همه‌جانبه‌ای برای زمان برگزاری مسابقات قبل از شروع سال تحصیلی صورت گیرد تا با برنامه‌های سال تحصیلی تداخل نداشته باشد. این زمان‌بندی باید در جلسه شورای معلمان مطرح و تصویب شود تا برنامه سالانه مدارس با

1. Nikkhoo, Mohammadi, Barari

درون‌مدرسه‌ای، هویت بخشی به معلمان است؛ بنابراین برگزاری این المپیاد می‌تواند بر این عامل تأثیر بگذارد. هویت بخشی درس تربیت بدنی تنها در سایه کیفیت بخشی و برنامه‌ریزی مدون و صحیح تحقق پیدا می‌کند.

برگزاری بازی‌ها و رقابت‌های ورزشی از دیرباز ابزاری بسیار قوی برای رشد و تعالی دانش‌آموزان در حوزه‌های اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی بوده است. دومین مزیت به وجود آمدن رفتارهای مثبت اجتماعی دانش‌آموزان شامل کاهش بزهکاری و جرم و از سوی دیگر تقویت روحیه جوانمردی و آموزه‌های پهلوانی است؛ نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های محققانی همچون رضوی و همکاران (۱۳۹۰) (۸)، مک‌ماهون و بلور^۱ (۲۰۱۳) (۲۱) و ضیاءپور و کیانی‌پور (۱۳۹۱) (۱۲) در مورد کاهش جرم همخوان بوده است. براساس نتایج این تحقیق، رفتارهای ناپه‌نجان در میان دانش‌آموزان شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی مانند المپیاد درون‌مدرسه‌ای و اوقات فراغت به نسبت دانش‌آموزان غیرفعال در این فعالیت‌ها کمتر است؛ بنابراین مشارکت افراد در ورزش و فعالیت‌های بدنی می‌تواند به آنها در داشتن شیوه و سبک زندگی مناسب و در نهایت ایجاد و حفظ جامعه‌ای سالم کمک شایانی کند؛ بنابراین با برنامه‌ریزی دقیق‌تر و استفاده از مشارکت خانواده‌ها می‌توان فعالیت‌های فراغتی مانند المپیاد درون‌مدرسه‌ای را فرهنگ‌سازی کرد و با قرار دادن ورزش در سبک زندگی دانش‌آموزان و حمایت و تشویق آنها در این‌گونه فعالیت‌ها به کاهش بزهکاری در سطح مدرسه و به تبع آن در سطح اجتماع کمک کرد. نتایج این تحقیق با یافته‌های ابراهیمی (۱۳۹۰) (۱) همخوانی ندارد. ابراهیمی (۱۳۹۰) دریافت که ورزش به جز در زمینه استعمال دخانیات جنبه پیشگیری از رفتارهای

ضداجتماعی را ندارد و این امر ممکن است نشانه وجود عوامل تأثیرگذاری در خانواده‌ها و جامعه در ابتلای فرد به رفتارهای ضداجتماعی باشد؛ با وجود چنین عوامل موثری، ورزش تأثیر بسیار کمی در عدم ابتلای نوجوان به رفتارهای ضداجتماعی دارد؛ دلیل این اختلاف شاید تفاوت در مکان انجام و جامعه تحقیق باشد (۱). از سوی دیگر در مورد تقویت روحیه جوانمردانه و آموزه‌های پهلوانی که از مصادیق رفتارهای مثبت اجتماعی است، یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج تحقیق نیکخو و همکاران (۲۰۱۵) (۲۲)، همخوان است. شجیع و همکاران (۱۳۹۲) دریافتند که سیستمی می‌تواند مروج منش پهلوانی باشد که صاحبان آن، خود بر پایه این نگرش تربیت شده و رشد کرده باشند. بر این اساس، آموزش ساده، خلاقانه و امروزی ارزش‌های پهلوانی همراه با تأکید و سرمایه‌گذاری مداوم نهادهای تصمیم‌ساز و فرادستی می‌تواند زمینه افزایش شناخت اخلاقی و فرهنگی ورزشکاران را در بلندمدت فراهم آورد (۱۰). ولراند و همکاران^۲ (۱۹۹۷) در تحقیقات خود دریافتند که مسئولان با ایجاد محیط مناسب در مسابقات ورزشی می‌توانند رفتار جوانمردانه را در میان ورزشکاران تقویت کنند (۲۵). استورنز^۳ (۲۰۰۱) دریافت که رفتار مشاهده‌شده از ورزشکاران در زمین به‌ویژه در زمینه احترام به مسئولان، قوانین و حریف، سطح پایینی از منش ورزشی را نشان می‌دهد. تحقیقات آنها نشان داد که مریبان از عوامل اصلی اثرگذار به‌ویژه بر ورزشکاران جوان‌تر در زمینه گرایش آنان به منش ورزشی‌اند. شرایط و زمینه اجتماعی نیز می‌تواند گرایش افراد به منش ورزشی را بسیار تحت تأثیر قرار دهد (۲۴). سومین و چهارمین مؤلفه در بخش مزایای طرح المپیاد درون‌مدرسه‌ای، مساعدت و مشارکت همکاران و والدین برای برگزاری المپیاد و ایجاد انگیزه برای

2. Vallerand, Briere, Blanchard, Provencher
3. Stormes

1. McMahon, Belur

بی‌توجهی به آموزش برای تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص در حوزه استعدادیابی است (۵) و با توجه به نتیجه این تحقیق یکی از مزایای برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای استعدادیابی ورزشی است، پس می‌توان این فرصت را مغتنم شمرد. بی‌شک می‌توان با برنامه‌ریزی مناسب در زمینه ورزش‌های بومی و محلی به بهبود مهارت‌های ادراکی و پرورش استعداد‌های ورزشی پرداخت و این موضوع تحقق نمی‌یابد، مگر با اجرای مدون فرایند استعدادیابی در بستر المپیاد درون مدرسه‌ای که در آن بازی‌های پرورشی و بومی - محلی به‌عنوان بخشی از مسابقات در تمامی پایه‌های تحصیلی به‌کار می‌رود (هدف عملیاتی ۵ سند تحول بنیادین).

نتایج این مطالعه نشان داد که در بین مشکلات موجود پیش‌روی طرح المپیاد درون مدرسه‌ای، عدم اطلاع‌رسانی و برنامه‌ریزی صحیح از سطح وزارتخانه تا ادارات مهم‌ترین مشکل و در بین مزایایی که در درون این طرح وجود دارد، هویت‌بخشی به معلمان و درس تربیت بدنی، مهم‌ترین مزیت در برگزاری طرح المپیاد درون مدرسه‌ای در استان مازندران بود؛ به‌طور کلی با اینکه طرح المپیاد درون مدرسه‌ای به‌صورت نظام‌مند در دو سال اخیر در مدارس انجام می‌گیرد، در استان مازندران به‌صورت قابل قبولی برگزار می‌شود، ولی به‌دلیل جدید بودن با مشکلاتی مواجه است که با تدبیر و نظارت مسئولان، امید است هر سال نسبت به سال قبل با مشکلات کمتری برگزار شود؛ بنابراین، با توجه به مزایا و مشکلات شناسایی‌شده، پیشنهاد می‌شود با برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تر و هماهنگی بیشتر در جهت شناسایی عوامل مؤثر در دستیابی به اهداف برگزاری المپیاد ورزشی درون مدرسه‌ای و پیرو آن سند تحول بنیادین کوشش کرد و با به‌کارگیری منابع انسانی و مالی دخیل در برگزاری این مسابقات مشکلات موجود را از بین

فعالیت‌های ورزشی بود؛ که با نتیجه تحقیق آرودی و همکاران (۲۰۱۴) (۱۹) همسو بود. نتایج نیکخو و همکاران (۲۰۱۵) نشان داد که مشارکت همه‌جانبه مسئولان، معلمان، خانواده‌ها و دانش‌آموزان اهمیت خود را به‌درستی نمایان می‌کند. با دادن مسئولیت به افراد برگزاری المپیاد درون مدرسه‌ای و ایجاد انگیزه در افراد برای انجام فعالیت‌های ورزشی و برنامه‌ریزی صحیح، اهمیت برگزاری مسابقات و به‌تبع آن ورزش و تربیت بدنی و تأثیر آن در سلامت اجتماعی و فردی دانش‌آموزان به خانواده‌ها و خود دانش‌آموزان اثبات شده و در آن‌ها ورزش به‌عنوان یکی از عناصر ایجاد محیطی بانشاط و تأثیر آن در آموزش و یادگیری دانش‌آموزان نهادینه می‌شود (۲۲). عامل استعدادیابی ورزشی با یافته‌های نیکخو و همکاران (۲۰۱۵) (۲۲) در زمینه استعدادیابی ورزشی همخوانی دارد. بی‌تردید کشف افراد با استعداد در سنین کم و سپس هدایت آنها براساس یک نظام معین، دارای پیامدهای مثبتی مثل افزایش احتمال رسیدن ورزشکاران مستعد به اوج اجرای ورزشی است. فرایند کشف ورزشکاران با استعداد، برای شرکت در یک برنامه تمرینی سازماندهی‌شده، یکی از مهم‌ترین موضوعاتی است که امروزه در ورزش مطرح است. جامعه ایران از لحاظ استعداد انسانی بسیار غنی است و از این حیث زمینه مناسبی وجود دارد. ورزش تأثیرات بسیار سودمندی برای نوجوانان و جوانان دارد؛ از این رو باید شرایط مناسب برای این قشر فراهم شود. روش‌های شناخت استعدادیابی مؤثر و کارآمد، تأثیر بسیار مهمی در ورزش‌های کنونی دارد. استعدادیابی ورزشی در کشور هنوز به‌صورت کاملاً سنتی و با استفاده از مشاهده میدانی انجام می‌گیرد (۵). حسینی و همکاران (۱۳۹۲) نتیجه گرفتند که از مهم‌ترین ضعف‌های استعدادیابی در ورزش قهرمانی ایران، فعال نبودن وزارت آموزش و پرورش در زمینه استعدادیابی و

برد و با تدوین برنامه راهبردی و انتخاب راهبردهای مناسب به منظور بهره‌گیری از مزایا موجود و افزایش آنها در اجرای المپیاد ورزشی درون‌مدرسه‌ای در جهت پیشرفت دانش‌آموزان گام برداشت.

منابع و مآخذ

۱. ابراهیمی، سید جواد (۱۳۹۰). "مقایسه روش گذراندن اوقات تفریحی و جنایت در جوانان ورزشکار و غیرورزشکار". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبایی، ص ۸۷-۸۵.
۲. افضل‌پور، محمداسماعیل؛ زرنگ، محمود و خوشبختی، جعفر (۱۳۸۶). "ارزشیابی وضعیت اجرای درس تربیت بدنی در پایه‌های اول و دوم مدارس ابتدایی استان خراسان جنوبی". پژوهش در علوم ورزشی، ش ۵۵، ص ۱۰۷-۱۲۵.
۳. امام جمعه، سید محمدرضا؛ احمدی، غلامعلی و تیمورنیا، مهین (۱۳۹۲). "بررسی تطبیقی فعالیت‌های فوق‌برنامه دوره ابتدایی ایران با کشورهای آمریکا، انگلستان و مالزی". پژوهش‌های برنامه‌دستی، دوره ۳، ش ۱، ص ۶۵-۱۷.
۴. ترابی، اکبر (۱۳۹۳). "خانواده‌ها و المپیاد ورزشی درون‌مدرسه‌ای". هفته‌نامه نگاه، دوره ۲۰، ش ۵۱۶، ص ۱.
۵. حسینی، سیدشاهو؛ حمیدی، مهرزاد؛ قربانیان رجبی، آسیه و سجادی، سید نصرالله (۱۳۹۲). "شناسایی قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای استعدادیابی در ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و تنگناها و چالش‌های فراروی آن". نشریه مدیریت ورزشی، ش ۱۷، ص ۵۴-۲۹.
۶. خاوری، لیلا و یوسفیان، جواد (۱۳۸۷). "بررسی وضعیت اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه استان یزد". پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۶، ش ۱۸، ص ۱۰۰-۸۷.
۷. رضوی، سید محمدحسین؛ روحانی، زهرا و قنبری فیروزآبادی، علیرضا (۱۳۹۳). "تحلیلی بر عوامل مؤثر در ارتقاء جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس". پژوهش‌نامه مدیریت و رفتار حرکتی، ش ۱۹، ص ۸۰-۶۹.
۸. رضوی، سید محمدحسین؛ شعبانی بهار، غلامرضا و سجادی، سید احمد (۱۳۹۰). "تحلیل عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی درس تربیت بدنی مدارس راهنمایی از دیدگاه معلمان ورزش". پژوهش‌نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دوره ۷، ش ۴، ص ۱۱۳-۱۰۳.
۹. رضوانی‌نژاد، رحیم (۱۳۸۸). "نیازسنجی درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی کشور". نشریه پژوهش در علوم ورزشی، ش ۲۲، ص ۳۸-۲۷.
۱۰. شجاع، رضا؛ کوزه‌چیان، هاشم؛ احسانی، محمد و امیری، مجتبی. (۱۳۹۲). "بررسی وضعیت منش پهلوانی بازیکنان حرفه‌ای فوتبال ایران". نشریه رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، دوره ۱، ش ۲، ص ۸۲-۶۹.
۱۱. شعبانی بهار، غلامرضا؛ عرفانی، نصرالله و اشراقی، امیر (۱۳۸۷). "بررسی عوامل تأثیرگذار در کیفیت بخشی به درس تربیت بدنی در مدارس متوسطه از دیدگاه معلمان ورزش". نشریه پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۵، ش ۳، ص ۱۵۶-۱۴۳.
۱۲. ضیاء‌پور، علیرضا و کیانی‌پور، نرگس (۱۳۹۱). "تأثیر الگوهای مشارکت در فعالیت‌های تربیت بدنی جوانان (مطالعه تجربی از دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه)". نشریه مطالعات جامعه‌شناسی، دوره ۳، ش ۶، ص ۱۰۸-۹۱.
۱۳. طلائی، اصغر (۱۳۹۳). "شناسایی موانع اجرای طرح‌های ملی ورزشی دانش‌آموزی در مدارس استان مازندران". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ص ۳۸، ۸۵، ۸۷، ۹۰.

۱۴. فارسی، علیرضا؛ هلالی زاده، معصومه؛ سیاح، منصور؛ راسخ، نازنین و دارابی، حجت‌الله (۱۳۸۶). "بررسی وضعیت ایمنی فضاهای ورزشی مدارس کشور و ارائه راهکارهای مناسب". پژوهش در علوم ورزشی، ش ۱۶، ص ۴۰-۵۴.
۱۵. قراخانلو، رضا و علیزاده، محمدحسین (۱۳۷۹). "بررسی چگونگی گذران اوقات فراغت جانبازان و معلولین با تأکید بر تأثیر تربیت بدنی و ورزش". نشریه حرکت، دوره ۲، ش ۲، ص ۳۹-۴۵.
۱۶. گودرزی، محمود و هنری، حبیب (۱۳۸۶). "طراحی و تدوین نظام جامع ورزش کشتی". پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۱۴، ش ۱، ص ۳۳-۵۴.
۱۷. گودرزی، مهدی (۱۳۹۲). "تبیین وضعیت موجود اداره کل تربیت بدنی دانشگاه پیام نور با استفاده از تحلیل SWOT". پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، دوره ۲، ش ۲، ص ۷۴-۶۱.
۱۸. وزینی طاهر، امیر؛ حیاتی، امیر و پاک‌ضمیر، فراز. (۱۳۹۲). "رابطه سطح فعالیت‌های جسمانی با رشد مهارت‌های حرکتی پایه در کودکان مقطع ابتدایی". نشریه علمی پژوهشی رفتار حرکتی (پژوهش در علوم ورزشی)، ش ۱۴، ص ۱۷۸-۱۶۳.
19. Ardoy, D. N., Fernández-Rodríguez, J. M., Jiménez-Pavón, D., Castillo, R., Ruiz, J. R., Ortega, F. B. (2014). "A physical education trial improves adolescents' cognitive performance and academic achievement: the EDUFIT study". *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 1, pp: 52-61.
20. Caswell, S. V., Cortes, N., Chabolla, M., Ambegaonkar, J. P., Caswell, A. M. (2015). "State-specific differences in school sports preparticipation physical evaluation policies". *Pediatrics*, 135(1), pp: 26-32.
21. McMahon, S., Belur, J. (2013). "Sports-based programmes and reducing youth violence and crime". Project Oracle Synthesis Study, London Metropolitan University, London, England, pp: 1-22.
22. Nikkhoo, M., Mohammadi, N., Barari, A. R. (2015). "Relationship indoor school sports Olympiad with achieve the objectives of fundamental transformation document Ministry of Education". *International Journal of Sport Studies*, 5(7), pp: 890-894.
23. Sotiriadou, P. (2013). "Sport development planning: The Sunny Golf Club". *Sport Management Review*, 16(4), pp: 514-523.
24. Stornes, T. (2001). "Sportspersonship in elite sports: On the effects of personal and environmental factors on the display of sportspersonship among elite male handball players". *European Physical Education Review*, 7(3), pp: 283-304.
25. Vallerand, R. J., Briere, N. M., Blanchard, C., Provencher, P. (1997). "Development and validation of the multidimensional sportspersonship orientation scale". *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(1), pp: 197-206.